

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Кафедра естрадного та народного співу

ЗАЙЦЕВА АНАСТАСІЯ АНДРІЇВНА

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ

МАГІСТЕРСЬКОГО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ

на тему: Співачка Джамала та її вокально-творча палітра

на здобуття освітнього ступеня «магістр»

за другим (освітньо-професійним) рівнем вищої освіти

галузі знань: 02 Культура і мистецтво

спеціальності: 025 Музичне мистецтво

Теоретичне обґрунтування творчого мистецького проєкту

містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів

мають посилання на відповідне джерело

_____ Зайцева Анастасія Андріївна

підпис здобувача

Творчий керівник: Захарова В. В., викладач

Науковий керівник: Теслер Т. М., старший викладач, кандидат
мистецтвознавства

Харків – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ ЕСТРАДНОЇ МУЗИКИ КІНЦЯ 20-21СТОЛІТТЯ	5
1.1 Історія та розвиток американської та європейської естрадної музики кінця ХХ-ХХІ ст.....	5
1.2 Формування та витоки української естрадної музики кінця ХХ-ХХІ ст	13
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ТВОРЧОГО ШЛЯХУ СПІВАЧКИ ДЖАМАЛИ	24
2.1 Біографія та творча характеристика співачки Джамали.....	24
2.2 Сучасні техніки співу вокально виконавській творчості Джамали.....	29
Висновки до розділу 2.....	33
РОЗДІЛ 3 ВИКОНАВСЬКИЙ АНАЛІЗ СПІВАЧКИ ДЖАМАЛИ	35
3.1 Характеристика та історія створення пісні «I Believe in U».....	35
3.2 Виконавський аналіз пісні «Верше, мій верше».....	38
Висновки до розділу 3.....	40
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному музичному середовищі, яке характеризується різноманіттям жанрів та стилів, особливе місце займають артисти, які здатні поєднувати традиційні елементи з новітніми інноваціями. Співачка Джамала є яскравим прикладом такої інтеграції. Її вокальна творчість та новаторський підхід до виконання заслуговують особливої уваги з кількох причин.

По-перше, Джамала є однією з найзначніших постатей української естрадної музики. Її кар'єра, що розпочалася в середині 2000-х років, демонструє еволюцію сучасної української музики, від традиційних форм до більш експериментальних і авангардних напрямків. Її внесок у розвиток української музичної культури важко переоцінити, оскільки вона стала символом нового етапу в історії українського естрадного мистецтва. По-друге, особливість Джамали полягає в її здатності інтегрувати традиційні музичні елементи в сучасний контекст. Її творчість є результатом синтезу різних жанрів і стилів, що надає їй унікального звучання. Вокальний діапазон Джамали, її інтерпретація народних пісень і використання етнічних мотивів у сучасних аранжуваннях демонструють її здатність зберігати культурну спадщину при впровадженні нових ідей. Це створює цікаву платформу для дослідження взаємодії традиційного і сучасного у музичному мистецтві.

По-третє, її новаторський підхід до виконання пісень, зокрема у використанні емоційного вираження та індивідуальної техніки, робить її творчість особливою. Джамала відома не тільки своїм голосом, але й здатністю передавати глибокі емоції через музику, що робить її роботи особливо цінними для аналізу з точки зору психології і сприйняття музики.

Зв'язок з науковими програмами, темами, планами. Науково-дослідна робота виконана на кафедрі естрадного та народного співу Харківської державної академії культури відповідно до базової наукової теми

кафедри «Специфіка та тенденції сучасного естрадного вокального виконавства».

Ступень вивченості теми. Дана тематика серед науковців є актуальною на маловивченою, вона привернула увагу таких дослідників як: О. Беда[3], Г. Бежнар[4], І. Бобул [5], М. Богданов [6], О. Бойко [7], І. Вавшко [9], Н. Доній [17], М. Дружинець [18], А. Комлікова [20], У. Конвалюк [21], В. Корнієнко [22] та інші.

Об'єкт дослідження – співачка Джамала як представниця української естрадної музики кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Предмет дослідження – вокально-творча палітра Джамали, включаючи її вокальні техніки, стилістичні особливості та творчий шлях.

Мета дослідження – дослідити вокально-творчу палітру співачки Джамали, визначити її роль у формуванні сучасної української естрадної музики та виявити особливості її вокальних технік і стильових впливів.

Завдання дослідження:

1. Розглянути сучасні напрямки формування естрадної музики кінця ХХ – ХХІ століття в контексті глобальних і національних тенденцій;
2. Проаналізувати біографію та творчу характеристику Джамали, визначити ключові етапи її кар'єри;
3. Оцінити сучасні вокальні техніки, які використовує Джамала, і їх вплив на її творчість;
4. Провести виконавський аналіз окремих пісень Джамали, виявити особливості їхнього виконання.

Методологія дослідження базується на комплексному підході, який включає аналіз музичних текстів, аудіозаписів, а також літератури про українську естрадну музику і вокальну техніку. Використовуються методи порівняльного аналізу, історико-культурного дослідження, а також методи музикознавчого аналізу.

Теоретична основа дослідження. Дослідження вокально-творчої палітри Джамали дозволить глибше зрозуміти стилістичні особливості

сучасної української музики, впливи різних жанрів та культур на її творчість. Також дослідження творчості Джамали дозволяє побачити, як сучасні українські виконавці інтегрують традиційні музичні елементи в сучасну музику, зберігаючи культурну спадщину та одночасно створюючи нові музичні тренди.

Наукова новизна роботи полягає в детальному дослідженні вокально-творчої палітри Джамали в контексті сучасних музичних тенденцій. Вперше в рамках цього дослідження проводиться комплексний аналіз її вокальних технік і стилістичних особливостей, що дозволяє краще зрозуміти вплив її творчості на розвиток української естрадної музики.

Практичне значення отриманих результатів. Дослідження вокально-творчої палітри Джамали може бути корисним для міждисциплінарних досліджень у галузі музикології, культурології, соціології та медіазнавства.

Апробація результатів творчого проєкту. Науково-дослідна робота обговорювалася на засіданнях кафедри естрадного та народного співу Харківської державної академії культури. Матеріали та висновки роботи були проголошені у доповіді «Співачка Джамала та її вокально – творча палітра», на Міжнародний науковий журнал «Грааль науки» №38, секція XXIII, культура та мистецтво, в Харківській державній академії культури, яка проходила 12.04.2024, ГО «Європейська наукова платформа» (Вінниця, Україна), ТОВ «InternationalCentreCorporativeManagement» (Відень, Австрія).

Структура роботи, складається із вступу, трьох взаємопов'язаних розділів, висновків до них, загальних висновків та 30 використаних джерел. Загальний обсяг основної частини випускної кваліфікаційної роботи – 59 сторінок машинописного тексту.

РОЗДІЛ 1

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ ЕСТРАДНОЇ МУЗИКИ КІНЦЯ ХХ-ХХІ СТОЛІТТЯ

1.1 Історія та розвиток американської та європейської естрадної музики кінця ХХ-ХХІ ст.

Музична індустрія протягом кінця 20-го та початку 21-го століття зазнала значних трансформацій, особливо у сфері естрадної музики. Становлення та еволюція американської та європейської популярної музики цього періоду відображає зміни в культурному, соціальному та технологічному середовищі. Від розквіту рок-н-ролу та дискотек 1970-80-х років до появи електронної танцювальної музики та хіп-хопу в 1990-2000-х, ця тема дає змогу прослідкувати захопливу історію розвитку естрадної музики, її жанрів, стилів та впливу на суспільство [26].

Ні в одній іншій країні світу музичний фольклор не відрізняється такою різноманітністю, як у Сполучених Штатах. Це пояснюється тим, що тут розкривається специфіка різних етнічних груп, які складають багатонаціональне населення країни. Хоча ці групи, судячи з їхньої мови, способу життя та соціальної структури, значною мірою інтегрувалися та адаптувалися до панамериканських традицій, їхні музичні традиції залишаються яскравими та різноманітними.

На території США збереглася й адаптована народна музика майже всіх європейських країн, привезена вихідцями зі Старого Світу. Через работоргівлю та переселення їх до Америки музика африканських народів зазнала значного розвитку. Існує багато різновидів індіанської народної музики в районах індіанців [1, с.104].

Національна музика Сполучених Штатів базується на музичних традиціях Європи, Африки, а пізніше й Азії, а також на традиціях американських індіанців і корінних гавайців. Ці культурні впливи злилися в

єдину музичну культуру, що призвело до появи нових музичних течій, які з часом поширилися по всьому світу.

Найдавнішою музикою регіону є музика американських індіанців, яка збереглася лише в резерваціях. Його характерними рисами є унісон, пентатоніка та звуконаслідування природних звуків (крики птахів, звуки тварин, шум річок, шелест листя). Музичні інструменти індіанців включають флейти, свистки, барабани та брязкальця. Американська музична культура порівняно молода. Від початку свого створення в XVII столітті він був тісно пов'язаний з європейською спадщиною, зокрема з Великою Британією.

Починаючи з середини XX століття, афроамериканська музика в Сполучених Штатах почала привертати значну увагу на міжнародній арені. Цей стиль музики став однією з найважливіших культурних спадщин, яка глибоко вплинула на розвиток музики як у Сполучених Штатах, так і за кордоном [2].

На ранніх етапах розвитку афроамериканської музики спіричуелс відігравав важливу роль як значний жанр, який відображав культурний і духовний досвід африканських рабів. Спіричуелс — трагічні хорові пісні, створені під час рабства в США. Наповнені щирими та емоційними мелодіями, ці пісні часто виражають смуток, розпач і глибокі страждання, з якими стикалися африканські люди в епоху рабства.

Основною особливістю спіричуелс є їхня ритмічна структура, яка містить елементи ритмів «свінгу», які надають пісням особливого характеру. Колективні імпровізації та плескання в долоні є невід'ємною частиною цих пісень, підкреслюючи їхній спільний характер і колективну ідентичність.

Для спіричуелс також характерна емоційність і стриманість у виконанні. Їхні тексти, які часто звертаються до Бога, не лише відображають надію на спокуту, а й є символічним вираженням прагнення свободи та звільнення. Це робить спіричуелс важливим елементом культурної ідентичності афроамериканського народу [7, с.178].

Однією з найвідоміших пісень цього жанру є «When the Saints Go Marching In». Ця пісня є яскравим прикладом культурної та духовної важливості спіричуелса та ілюструє їх унікальну роль у формуванні афроамериканської музичної традиції.

Після завершення фази розвитку спіричуелс (духовних пісень) в американській музичній традиції з'явилися нові музичні форми, зокрема ранні варіації джазу, серед яких виділяється регтайм. Регтайм, який здебільшого грається на фортепіано, характеризується оригінальною ритмічною структурою, яка включає ламані ритми, що імітують звуки банджо. Для цієї музики характерний синкопований ритм, що надає їй чіткої ритмічної динаміки [2].

Одним із найвидатніших представників регтайму є Скотт Джоуплін, чия музична діяльність зробила значний внесок у розвиток цього жанру. Його знаменита композиція «The Entertainer» стала віхою в регтаймі і справила значний вплив на подальший розвиток джазу. Цей твір не лише підкреслює характерні ритмічні особливості регтайму, а й показує еволюцію музичних стилів, які сприяли появі сучасного джазу.

Блюз, який виник на бавовняних плантаціях дельти Міссісіпі, є однією з визначальних віх в історії афроамериканської музики. Цей жанр, який виник під впливом африканських ритмів і музичних традицій, характеризується специфічними текстами, які часто висвітлюють життєві труднощі та страждання безправних людей. Лірична основа блюзу пронизана темрявою, відчаєм і меланхолією, що відображає соціально-економічні умови та досвід афроамериканських спільнот [8, с. 4-9].

Зокрема, особливої уваги заслуговує видатна постать Бессі Сміт, яка отримала титул «Імператриця блюзу». Їхня творчість та виконання значною мірою сприяли популяризації цього жанру серед широкої аудиторії. Внесок Бессі Сміт у розвиток блюзу полягає не лише в її унікальному вокальному стилі та емоційній експресії, а й у її здатності привернути увагу до блюзу.

Їхній вплив допоміг розширити аудиторію та заклав основу для подальшого розвитку блюзу як важливого культурного явища.

Джаз, один із найважливіших музичних жанрів афроамериканської культури, виник у Новому Орлеані на початку ХХ століття. Цей стиль швидко набув популярності та став важливою частиною як американської, так і європейської музичної сцени. Джаз характеризується складними гармоніями, прийомами імпровізації та різноманітністю ритмів, що робить його унікальним серед інших музичних жанрів [30].

Одним із засновників джазу був Луї Армстронг, який отримав неофіційне звання «амбасадора джазу» за великий внесок у популяризацію жанру на міжнародному рівні. Його віртуозна гра на трубі та вокальні здібності мали значний вплив на розвиток джазової музики. Інші видатні музиканти, такі як Френк Сінатра, Елла Фіцджеральд, Чарлі Паркер і Дюк Еллінгтон, також зробили значний внесок у становлення джазу як важливого культурного явища. Особливо варто відзначити Дюка Еллінгтона, який своєю відомою п'єсою «Караван» запропонував нові аранжування та стилістичні прийоми, що вплинуло на подальший розвиток жанру.

Джазовий стиль пройшов різні етапи розвитку, включаючи джаз-бенд, свінг і сучасний джаз. Кожен із цих напрямків приносив із собою нові елементи та техніки, розширював можливості імпровізації та інтерпретації. Джаз не лише змінив світ музики, але й значно вплинув на інші музичні жанри та започаткував нові традиції та підходи в музиці.

Американська музична культура неможлива без її основних жанрів, серед яких особливе місце займає кантрі. Цей музичний стиль, який виник на початку 20 століття, має глибоке коріння у народній музиці та танцювальних формах, привезених до Сполучених Штатів британськими іммігрантами. Музика кантрі є результатом поєднання європейських традицій і місцевих американських особливостей, утворюючи унікальний культурний феномен.

Витоки кантрі сягають кінця ХІХ ст., коли на півдні США стали популярними традиційні народні пісні і танці, що значно вплинуло на

розвиток жанру. Музика кантрі заснована на елементах ірландської, шотландської та англійської народної музики, включаючи використання мандоліни, банджо та скрипки. З часом на кантрі вплинули блюз, госпел та інші жанри, що допомогло створити її сучасне звучання.

Музика кантрі почала набувати популярності в середині 20 століття завдяки творчості таких видатних виконавців, як Джиммі Роджерс і Генк Вільямс. Джиммі Роджерс, відомий як «батько кантрі-музики», зробив значний вплив на розвиток жанру своїми інноваційними техніками виконання та композиціями, які стали класикою. Генк Вільямс, у свою чергу, зіграв важливу роль у популяризації кантрі-музики 1940-х років своїми емоційно насиченими піснями та унікальним стилем гри та заклав основу для подальшого розвитку жанру [28].

Протягом наступних десятиліть кантрі-музика розвивалася та адаптувалася до нових музичних тенденцій, зберігаючи своє коріння в традиційній народній музиці. Такі виконавці, як Джонні Кеш і Петсі Клайн, стали іконами в історії музики кантрі. Зокрема, Джонні Кеш відомий своїм унікальним «чорним голосом» і соціально-політичними темами, які викликали резонанс у широкій аудиторії.

Рок-музика — загальний термін, що охоплює різні жанри та стилі американської музики другої половини ХХ століття, від рок-н-ролу до хеві-металу. До яскравих представників рок-н-ролу належать Елвіс Преслі та Чак Беррі. Джимі Хендрікс, відомий своїми навичками гри на гітарі, вважається одним із найкращих гітаристів світу за версією журналу Rolling Stone. Вагомим є і внесок лауреата «Греммі» та «Оскара» Боба Ділана в американську музику [1, с. 104].

Однак рок-музику часто порівнюють з поп-музикою, для якої характерна простота музичного супроводу, запам'ятовуються мелодії і танцювальні ритми. Поп-музика породила такі явища, як поп-зірки, серед яких Майкл Джексон вважається королем, а Мадонна — королевою. Брітні Спірс вважають принцесою поп-музики.

Музика та танці Латинської Америки являють собою різноманітне поєднання фольклору різних країн та етнічних груп із поєднанням португальських, іспанських, африканських та індіанських традицій.

Латинська Америка подарувала світові унікальну музично-танцювальну культуру. Танго, наприклад, бере свій початок в Аргентині, де 11 грудня відзначається Міжнародний день танго на честь Карлоса Гарделя, композитора, актора та співака. Астор П'яццола, видатний композитор і виконавець, створив понад 300 танго і винайшов стиль «Нове танго», найвідоміша композиція — «Лібертанго» [29].

Бразилію символізує самба, тоді як Куба відома румбою, зокрема «Гуантанамерою» Хосе Фернандеса Діаса, і ча-ча-ча, що характеризується своїм безтурботним ставленням і мінімальною рекламою. Латинська Америка також є батьківщиною капоейри, танцювального бойового мистецтва.

Також варто згадати всесвітньо відомого бразильського композитора Ейтора Віла Лобоса, який створив національну професійну музику.

Європейська естрадна музика, як важлива складова культурної спадщини континенту, пройшла значний шлях розвитку в останні десятиліття ХХ століття та на початку ХХІ століття. Від етапу диско до впливу електронної музики, цей період відзначається трансформаціями, які відображають соціальні, технологічні та культурні зміни. Дослідження історії та розвитку європейської естрадної музики цього періоду дозволяє краще зрозуміти вплив різних музичних течій на сучасну поп-музику та її глобальні тенденції.

Наприкінці 1970-х і на початку 1980-х відбулися значні зміни в європейській сцені популярної музики через вплив диско. Рух диско, що зародився в США, швидко набув великої популярності в Європі. Такі артисти, як АВВА та Boney M, стали світовими іконами, які втілили цей музичний жанр. Диско-музика, що характеризується виразними ритмічними лініями та звуками синтезатора, суттєво змінила вигляд європейської музичної сцени,

породивши нові форми танцювальної музики та створивши унікальну культурну ідентичність того часу [1, с. 104].

У 1980-х роках на зміну диско прийшов новий жанр – синті-поп. Жанр набув популярності з появою синтезаторів, які уможливили новий електронний звук і інноваційне використання технологій. Такі виконавці, як DepecheMode і Kraftwerk, стали піонерами синті-попу. Синті-поп не тільки заклав основу для подальшого розвитку електронної музики, але й істотно вплинув на появу поп-музики в наступні десятиліття. Його вплив можна простежити в розвитку музичних стилів кінця ХХ-го та початку ХХІ-го століть, що підтверджує важливу роль синті-попу в становленні сучасної музичної культури.

У 1990-х роках у європейській естрадній музиці відбулося значне зрушення, яке виявилось в появі нових музичних течій і стилів, що суттєво вплинули на розвиток музичної культури того часу. Основними характеристиками цього періоду стали розширення жанрового спектру та інтеграція інноваційних елементів у музику, що призвело до утворення нових стилів.

По-перше, 1990-ті роки стали свідками значного розквіту електронної музики, зокрема техно, хаус та інших її піджанрів. Техно-музика, що виникла в Німеччині та Великій Британії, швидко здобула популярність по всій Європі завдяки своєму унікальному звучанню та технічним інноваціям. Цей стиль характеризується використанням синтезаторів, драм-машин та електронних ефектів, що створює гіпнотичні та ритмічні композиції, ідеальні для танцювальних майданчиків. Важливим внеском у розвиток техно-музики стали такі артисти, як TheProdigy . Їхній унікальний підхід до створення електронної танцювальної музики не тільки популяризував цей жанр, але й заклав основи для подальших музичних експериментів і розвитку [7, с. 178].

По-друге, на початку 1990-х років поп-музика зазнала значних змін, що виявилось в появі нових форм і стилів. Виконавці, такі як SpiceGirls та BackstreetBoys, представили новий поп-звук, який поєднав елементи

традиційного попу, R&B і танцювальної музики. Цей синтез стилів сприяв формуванню нового напрямку в поп-музиці, що забезпечило успіх цих артистів як в Європі, так і за її межами. Поп-групи цього періоду стали важливими культурними феноменами, які визначили золотий вік поп-музики 1990-х років, завоювавши значну популярність і впливаючи на розвиток музичних тенденцій в наступні роки.

XXI століття принесло нові виклики і можливості для європейської естрадної музики. Глобалізація та розвиток цифрових технологій змінили спосіб споживання музики. Платформи для стрімінгу, такі як Spotify та AppleMusic, стали домінуючими у розповсюдженні музики, що дозволило артистам з Європи досягати глобальної аудиторії. Це також стимулювало зростання міжнародних колаборацій та змішування жанрів.

У цей період важливими є такі стилі, як електропоп, інді-поп, а також нові напрямки у електронній музиці. Артисти як DavidGuetta та CalvinHarris зуміли інтегрувати елементи електронної музики у поп-музику, створюючи нові, інноваційні звучання, які мають величезний комерційний успіх.

У сучасному музичному ландшафті спостерігається значний вплив нових жанрів, таких як дансхолл і треп, на європейську сцену. Ці стилі, що походять з різних культурних контекстів, активно інтегруються в європейську музичну культуру, формуючи нові тенденції і розширюючи межі музичних жанрів[7, с. 178].

Виконавці, такі як DuaLira і BillieEilish, представляють нове покоління артистів, які, поєднуючи різноманітні стилі, створюють музику, що відображає культурну різноманітність і сучасні тенденції. DuaLira, зокрема, відзначається впливом дансхолл і поп-музики, що проявляється в її творчості через ритмічні елементи і ліричні теми, які резонують з глобальною аудиторією. BillieEilish, з іншого боку, відома своїм унікальним стилем, який поєднує елементи трепа, альтернативного попу і електроніки, що робить її музику особливо актуальною і резонансною у контексті сучасних музичних трендів.

Ці артисти і жанри не лише доповнюють існуючі музичні традиції, але й сприяють формуванню нових культурних і естетичних норм, впливаючи на смакові уподобання слухачів і підвищуючи рівень глобальної музичної взаємодії.

Отже, естрадна музика кінця ХХ – початку ХХІ століття в Америці та Європі відзначається багатогранністю та динамічними змінами. Вона стала відображенням культурних, технологічних і соціальних трансформацій, що визначили цей період. Американська та європейська музика продовжують взаємодіяти і впливати одна на одну, створюючи нові музичні стилі і тренди, що характеризують сучасну музичну культуру.

1.2 Формування та витоки української естрадної музики кінця ХХ-ХХІ ст

Українська естрадна музика, зокрема пісенна форма, починалася в умовах складної культурної та історичної ситуації, що визначила її еволюцію в ХХ столітті. Відзначена впливами народної музики, класичної музики та західних жанрів, українська естрадна пісня розвивалася як унікальний феномен, який відображає культурні та соціальні зміни в Україні.

На початкових етапах розвитку естрадної музики в Україні значну роль відігравали міські театри та музичні заклади, які сприяли популяризації нових жанрів. У 1920-1930-х роках, у період міжвоєнної України, було закладено основи естрадної музики через адаптацію пісень народної творчості та міжнародних стилів. Одним з перших жанрів, що з'явився в цей час, був "шлягер" — пісня, що швидко здобула популярність серед широких верств населення завдяки своїй мелодійності та зрозумілій текстовій лексиці.

Після Другої світової війни, у 1950-1960-х роках, в Україні почала формуватися естрадна пісня як окремий жанр музики. В цей період з'являються перші українські естрадні виконавці та композитори, які активно використовували новітні для того часу музичні форми та інструменти.

Важливими фігурами цього часу були такі постаті як Софія Ротару та Володимир Івасюк. Їх творчість стала знаковою для української естради, адже поєднувала в собі елементи народної музики та сучасні західні музичні впливи.

Українська музична культура представляє собою багатогранний феномен, що розвивається впродовж століть. Її еволюція характеризується переходом від традиційних академічних форм до більш розширених форм естрадної музики. Цей процес відображає вплив соціально-економічних змін, культурних трансформацій та інновацій у сфері музичного мистецтва [13].

Академічна музика в Україні має глибокі корені, що сягають часів Київської Русі та козацької доби. Відзначена елементами церковної і світської музики, академічна музика розвивалася через впливи як західноєвропейських, так і східних традицій. Зокрема, у XVIII-XIX століттях формуються основи української класичної музики, зокрема через діяльність композиторів як Семен Гулак-Артемівський і Микола Лисенко, які закладають фундамент для подальшого розвитку академічної музики в Україні.

У XX столітті академічна музика отримала нові вияви у творчості таких видатних українських композиторів, як Левко Ревуцький, Борис Лятошинський і Юрій Шевченко. Їхня робота відзначалася як поєднанням традиційних форм, так і експериментами з новими жанрами та техніками. Наприклад, Ревуцький вніс значний внесок у розвиток симфонічної та камерної музики, що зумовило важливість академічної музики в культурному житті України.

З середини XX століття розпочався процес трансформації української музичної сцени через інтеграцію естрадної музики. Цей період характеризується появою нових музичних стилів і жанрів, що відображають вплив світової поп-культури та соціальних змін в Україні.

Народний артист України Микола Мозговий (1947-2010) починав свою кар'єру естрадного співака в Івано-Франківську. Але справжнє визнання як

композитор він отримав у 1979 році, коли відома українська співачка Софія Ротару виконала свою пісню «Краю, мій рідний край». Інтонаційне коріння пісень Мозгового простягається на широку географію – від Карпат до Поділля [31].

Творчість Миколи Мозгового стала важливою частиною української популярної культури та вплинула на творчість як композиторів, так і виконавців наступних поколінь. Його пісні, особливо «Краю, мій рідний край» (сл. і муз. Миколи Мозгового) та «Граю, моя музико» (сл. і муз. Миколи Мозгового), втілюють національні особливості, які яскраво проявляються в українській пісенній традиції з давніх часів до н. сьогодення. Тому розкриття інтонаційного потенціалу кожної окремої пісні, яка є шедевром жанру естрадної пісні, є важливим завданням для аналізу національних психологічних особливостей, які унікально відображені у творчості композитора [31].

Інтонація та ритміка пісень Мозгового, особливо «Любов не бывает последней» (сл. М. Кликовка, музика М. Мозгового), свідчать про багатий стильовий і жанровий діапазон естрадного мистецтва. Ці пісні, переважно куплетної структури, відображають художньо-стилістичні ідеї різних непісенних жанрів і мають глибокий зв'язок з народною та академічною музикою, а також відомими зразками світової сцени.

Основними принципами формоутворення в піснях Мозгового є інтонаційна варіативність, інструментальні варіації, імпровізація та метроритмічна структура, що поєднує в собі чіткість ритмічної основи та вільне трактування фразування відповідно до змісту поетичного тексту.

Жанрову основу пісень Мозгового складає лірична пісня, в якій простежується поетичне ставлення автора до змісту пісні (звернення до коханої, матері, прославлення рідного краю). Це насамперед любовні романи та пісенні танцювальні жанри, що містять елементи інших жанрів вокально-інструментальної музики. Стиль пісні також включає в себе елементи різних

стилів, таких як традиція народної пісні, рок-балада, реггі, диско та джазова вокальна музика [31].

Виконавські та композиторські твори Мозгового, такі як «Любов не бывает последней» (сл. М. Кликовка, муз. М. Мозгового) та «Минає день, минає ніч» (сл. Ю. Рибчинського, муз. М. Мозговий) представляють собою багатосаровий жанровий симбіоз, що досягається використанням усіх інтонаційних рівнів композиції, вокальної мелодики, тематичних елементів у вступі і аутросах, гармонічної основи, басової лінії та ритмічної структури. Особливої уваги заслуговує створення пісень, у яких поєднуються стильові особливості різних форм сучасного музичного мистецтва та традиції академічної інструментальної та вокальної музики [31].

У 1970-х роках на світовій арені чітко простежується тенденція до популяризації шлягерів, які є частиною масової культури. Це особливо популярні пісні, які підкоряються музичній моді. Для шлягерів характерна стандартна тематика (наприклад, тема кохання), простота тексту, чітка ритмічна структура, стислий сюжет, образно-лексична стереотипність, що поєднується з оригінальністю основного образу.

Характеристика українських хітів значною мірою визначається впливом сучасної європейської музики (диско, рок-н-рол), а також різноманітних танцювальних напрямків (твіст, вальс, танго, шейк). Певну роль у створенні українських шлягерів відіграє і західноукраїнський фольклор, зокрема елементи угорського стилю «вербункош» та циганський спів.

Зазвичай у текстах хітів використовуються стандартні вирази, які описують різні почуття без особистих деталей. Яскравим прикладом є пісня «Лаванда» В. Матецького та М. Шаброва, яка набула величезної популярності завдяки виконанню С. Ротару. У цьому творі переважає танцювальність, спрощений ритм, лаконічність виразів і відсутність психологічної глибини, що межує з банальними образами, лексикою та поетичними римами. Найчастіше в таких текстах зустрічаються словесні символи «я», «ти», «ми»,

«кохання», а також низка словесних операторів «приходь», «говорю», «втрачаю» тощо.

Завдяки творчому внеску українських композиторів і виконавців, зокрема С. Ротару, популярний радіомузичний жанр хіт еволюціонував і набув нових рис. Аналізуючи пісні з українського репертуару, можна виділити кілька основних ознак українських хітів:

- Використання інтервалів між приголосними, як у піснях «Птах білокрилий» (Дон Бакки, Р. Кудлик), «Намалюй мені ніч» (М. Скорик, М. Петренко) та «Скрипка грає». (І. Поклад, Ю. Рибчинський) .
- Ладотональне поєднання в піснях “Заходить осінь у Карпати” (Л. Дутковський, А. Фартушняк), “Червона рута” та “Полісиночка” (Г. Татарченко, В. Крищенко).
- Широке використання танцювальної ритміки в композиціях “Гай, гаю зелений” (О. Злотник, Ю. Рибчинський), “Жовте листя” та “Тільки ти” (В. Івасюк).
- Синкопований ритмічний малюнок, характерний для польської, молдовської, угорської народної музики та музики Карпат і Прикарпаття, як у піснях «Водограй», «Червона рута» (В. Івасюк), «CredemochiiŎj» (Е. Дога).
- Характерна для українського мелосу інтонація «ридання» часто зустрічається в українських хітах, наприклад у піснях «Згадай мене», «Два перстені» та «Передчуття» [32].

Жанрову «формулу» шлягеру можна схематично виразити як поєднання романсу (ліричної пісні) і танцю, що визначає тип інтонаційного вирішення тексту та використовує виражальні засоби з народної пісенної творчості.

Такі фестивалі, як «Червона рута», показали, що в Україні є численні приклади хітів у різних жанрах поп-музики (від модернізованих традицій козацької та кантівської авторської пісні до польського магічного попу та коломийського репу), які досягають світового рівня.

Впливи, які сформували пісенне розмаїття української популярної музики 70-80-х років, від народних пісень до найсучасніших західних рок-

хітів, значно збагатили цей жанр. Поп-пісні того часу охоплювали різноманітні форми: від модних «буденних» пісень до пісень із фільмів та оригінальних композицій. Найяскравіші з них вирізняються тонким ліризмом, індивідуальним підходом до етико-естетичних питань, високим рівнем поетичності та оригінальним світоглядом.

Музикознавець А. Сохор зазначає, що «принципова новизна сучасної пісні виявляється не лише в її ідейно-тематичному змісті, а й у її емоційному характері та жанровій природі». Спочатку нові пісні виконувалися переважно російською та англійською мовами, але з часом народні мелодії, поставлені під ритм популярних західних танців, стали домінувати в українській рок-музиці. Сучасні ритми чітко простежуються у відомих естрадних піснях 70-80-х років, таких як «Зелений клен», «Тиха вода» та «Дикі гуси» І. Поклада (сл. Ю. Рибчинського), «Карпати» М. Скорика. (Текст М.Петренка), «Весна» («Вийди, вийди, весно гарна») та «Сонце в долонях» В.Філіпенка (текст М.Сингаївського). Багато з цих пісень стали популярними як народні хіти завдяки талановитому виконанню С. Ротару [33].

Про це свідчать пісні того часу, написані такими композиторами, як А. Кос-Анатольський, П. Майборода, І. Шамо, О. Білаш, І. Поклад, С. Сабадаш, В. Михайлюк та ін. Для цих творів характерний новаторський підхід до традиційних пісенних засобів виразності. «Осіньне золото» І. Шамо, «Червона троянда» А. Горчинського, ліричні пісні І. Поклада, особливо його пісня на слова Ю. Рибчинського «Дикі гуси» стали відомими класичними творами естрадної музики. Ці твори відіграють надзвичайно важливу роль у розвитку національного пісенного різноманіття.

Ритмічні та гармонічні елементи популярних стилів рок-н-ролу, твіста, шейка та босанова оригінально реалізовані у відомих українських піснях: «Червоній руті» та «Водограй» В. Івасюка, написаних ним на власні вірші; «Карпатське танго» та вальс Бостон «Коли заснули сині гори» А. Кос-Анатольського; «На львівський вечір», «Принесіть мені маків» (за віршами Б. Стельмаха) та «Не топчіть конвалії» (за віршами Р. Братуня) М. Скорика. Ці

пісні, написані в середині 1960-х — на початку 1970-х років, і сьогодні вважаються класикою української естради.

Володимир Івасюк – унікальна особистість, адже саме він започаткував новий етап в українській естраді 1960-х років. Цього року відомому музиканту виповнився б 71 рік. Його чудові пісні, які знають і люблять далеко за межами України, залишаються актуальними і надалі.

Володимир Івасюк народився 1949 року в місті Кіцмань на Буковині. Вищу освіту здобув у Чернівецькому медичному університеті, але професійний шлях вирішив поєднати з музикою: опанував скрипку, віолончель, гітару та фортепіано, а також співав.

Напередодні Нового року 1967 року у Вишніці Л. Дутковським було засновано ВІА “Смерічка”. Репетиції ансамблю проходили до пізньої ночі в місцевому будинку культури. В один із таких вечорів Володимир приніс Левкові показати свої роботи. У «Смерічці» Володимира називали на французький манер Вольдемаром, бо він знав французьку мову та захоплювався Джо Дассеном і Жераром Філіпом [35].

Після закінчення третього курсу Володимир почав працювати над піснею «Червона рута». Його молодша сестра Оксана зазначає: «Купання у славі може зробити людину жорстокою, вибагливою, примхливою і прагматичною». Але Володимир залишався серйозним і відповідальним, що завжди було його відмінною рисою. Популярність «Червоної рути» могла затьмарити його подальшу творчість, але він продовжував працювати, незважаючи на відмову від медицини та малювання, а також виконував власні пісні.

Коли Володимир вперше виконав свою «Червону руту» на українському телебаченні, до інституту, де він навчався, надійшли листи від його шанувальників з усього тодішнього Радянського Союзу. Листи адресовані просто: «Чернівці, медичний інститут». Студент Володимир Івасюк – автор «Червоної рути».

Зокрема, культура західноукраїнського регіону перебувала на перетині національних впливів. Тут сильний вплив музичного фольклору, який став головним чинником інтонаційного синтезу, приніс на українську естраду чимало нових течій — ритми року, джазу та інші, поєднані з традиційною коломийковою ритмікою, зберігши при цьому яскравий національний колорит.

У фольклористичної думки та образності. Характерною рисою є стислість поетичних виразів і високий ступінь поетичного узагальнення, характерні для жанрового синтезу. Наприклад, у пісні «Розлука» І. Поклада на слова М. Ткача, де йдеться про нещасливе кохання, використано традиційні звертання для хітів «Я» і «Ти». Проте це високохудожнє вирішення ліричних завдань, яке використовує фольклорні традиції і тому не може бути віднесене до чистих хітових творів.

У текстах пісень цих авторів багато прикладів символізації, характерної для народної творчості. Деякі образи, на відміну від загальноукраїнських, зрозумілі лише жителям Західної України, наприклад образи “Рути-М’яти”, “Стежки”, “Батькової хати” тощо. Тема нещасливого кохання, ворожіння та отрута повертається в піснях, символізуючи рідні місця й повертаючись до батьківської хати (наприклад, у пісні П. Дворського «Смерекова хата» на слова М. Бакая). З часом рута як символ набуває значення передачі краси кохання. У карпатських баладах рута часто асоціюється з різними варіантами сюжету про чари. В інших регіонах України рута символізує чари та отруту. Водночас у цих творах часто використовуються народні образотворчі символи «голубка», «папороть», «смерічка», «шпак» тощо [34].

Проте трансформація мотиву Рути в українській естрадній пісні свідчить про його значну демістифікацію. Рута стає символом патріотизму та любові до Батьківщини. Пісня «Червона рута» у виконанні В. Івасюка асоціюється саме з цим глибоким, поетичним образом, закріпленим у фольклорі Західної України, але поданим в оптимістичній тональності.

Прикладом поліжанрового та полістильового синтезу є пісня «Скрипка грає», створена Юрієм Рибчинським та Ігорем Покладом у виконанні Софії Ротару в 1978 році. Проте в поетично-мелодичних рисах пісні переважають фольклорні елементи, пов'язані з пов'язаними з народна музична традиція Карпатського регіону.

Наприклад, у приспіві пісні використано характерні риси поширеної в музичному фольклорі Закарпаття пісенної техніки, зокрема «співанка», для якої характерна «двоквадратна» будова куплетів. Жанрову основу тексту підкреслює музика Ігоря Поклада, яка використовує традиційні елементи, такі як коломийний ритм та імітація скрипкових пасажів у супроводі. Музичні засоби виразності, особливо використання характерного для «гуцульського» ладу високого IV ступеня (доричного з високим IV), спрямовані на створення західноукраїнського колориту. У тексті також присутні спрощені рими («грає» – «грає» – «вигорає»), а в музиці є так звана хітова сітка.

Супровід пісні з синкопованим ритмом яскраво відображає жанрові особливості танго, а синкопований коломийковий ритм органічно пов'язаний з ритмом танго.

Важливо відзначити, що у 1980-х роках відбулося значне оновлення звукового матеріалу завдяки появі нових цифрових акустичних пристроїв і мультимедійних комп'ютерів. Досягнення комп'ютерних технологій, зокрема збільшення швидкості обробки даних і електронного зберігання, а також впровадження програмування в музичний процес, відкрили нові можливості в роботі зі звуком. Кількість учасників музичного процесу зросла до п'яти: композитор, виконавець, звукорежисер, програміст і слухач.

Принцип інтерактивної творчості сприяв розвитку електронної музики, перетворивши її з технічно складної і дорогої сфери, доступної лише вузькому колу спеціалістів, у жанр, яким сьогодні можуть користуватися всі – як професіонали, так і аматори. Професіонали мали змогу досліджувати нові

мистецькі простори, тоді як аматори змогли швидко перейти до композиції та виконання завдяки легкому поводженню з матеріалом [33].

Прагнення до театралізації та наголос на видовищності в концертних виступах, а також розвиток естрадного мистецтва в контексті сучасного шоу-бізнесу призвели до суттєвих змін в українській пісенній культурі 70-80-х років. Були нові, нетрадиційні режисерські рішення та сучасне обладнання, що дозволило використовувати потужні звукові та світлові ефекти. Широке впровадження електроінструментів значно збільшило різноманітність оркестрового звучання.

У 70-80-х роках на українській естраді виникло багато самодіяльних і професійних інструментальних, вокальних та вокально-інструментальних ансамблів, зокрема «Мрія», «Смерічка», «Кобза», «Ватра», «Водограй» та інші. Почалися численні конкурси естрадної пісні в таких містах, як Сочі, Ялта, Сопот, Варна, Юрмала та інших.

У 1972 році Софія Ротару разом зі своїм чоловіком А. Євдокименком заснувала ансамбль «Червона рута», який швидко набув популярності. У цьому ж році «Червона рута» гастролювала Польщею з програмою «Пісні і танці Радянської землі». У 1973 р. С. Ротару отримала першу премію на конкурсі «Золотий Орфей» у Бургасі (Болгарія) [32].

Вокально-інструментальне мистецтво, як це видно на прикладі творчості ансамблю «Червона рута», посідало важливе місце на українській сцені другої половини ХХ ст. С. Ротару розпочала виступи по країні разом із «Червоною рутою», створивши свій неповторний стиль, який характеризувався тонким і гармонійним поєднанням народного мелосу та сучасних естрадних ритмів. З «Червоною рутою» С. Ротару записала чотири великі платівки.

Як правило, їй вдається точно визначити характерні особливості мелодики, ритмічної будови та інтонації пісень різних народів, підкреслюючи їхню соціальну та жанрову приналежність. Міжнародний характер творчості співачки приніс їй міжнародне визнання. Її голос з насиченим і красивим

тембром характеризується яскравою естрадною виразністю. Відкритий, експресивний і витончений стиль виконання, оптимізм і ліризм (з елементами драматизму), а також чарівний голос і сяюча зовнішність зачаровують слухачів незалежно від віку та національності. У творчій діяльності співачка використовує різноманітні прийоми акторської майстерності та вокальної виразності. Свою популярність серед народу здобула не лише завдяки таланту та працьовитості, а й тому, що вона зберегла почуття краси й любові до рідного краю, трансформувала національні традиції в сучасний український культурний контекст.

Основними рисами української радянської пісенної естради 70-80-х років ХХ століття стала активна індивідуалізація творчості композиторів, поширення нових прийомів і засобів музичної виразності, що призвело до значного розширення кола пісень. — від обробок народних пісень до справжніх хітів. У статті визначено тенденції розвитку української естрадної музики 70-80-х років ХХ століття та висвітлено особистий внесок С. Ротару у розвиток українського естрадного мистецтва.

Популярність українського фольклору, яка склалася за радянських часів, сьогодні переживає новий сплеск серед молоді, що яскраво свідчить про його актуальність. Дивовижно, як музика з маленького села Вижниця Чернівецької області зуміла стати такою популярною та значною, незважаючи на жорсткі партійні обмеження того часу. Однією з ключових фігур у цьому процесі був Василь Зінкевич, чий внесок у відродження українського фольклору в умовах радянської цензури вагомий.

Народився Василь Зінкевич у селі Васьківці Хмельницької області в родині, де велике значення мали традиції народної творчості. Його батько Іван, ветеринарний лікар і настоятель церковного хору, славився чудовим голосом і виконанням народних пісень. Мати Анни, колгоспниця, була відома своїми вміннями вишивати, що також було частиною культурної спадщини родини [12].

Спочатку Зінкевич проявив свої здібності як танцюрист і дизайнер. Його музична кар'єра почалася з участі у вокально-інструментальних ансамблях (ВІА), але про кар'єру співака на той момент він ще не думав. Після служби в армії Зінкевич переїхав до Вишниці, щоб закінчити училище прикладного мистецтва і став першим художнім керівником ансамблю народного танцю «Смеречина».

Переломним моментом у його кар'єрі стала зустріч із Левком Дутківським, який шукав виконавицю для своєї пісні «Падають сніжинки» для Чернівецького телебачення. Дутківський, який знав Зінкевича ще студентом його школи співу, побачив у ньому потенціал. Однак перші записи не виправдали очікувань. Потім Дутківський запросив молодого композитора Володимира Івасюка, який вдало виконав пісню.

Хоча перші спроби Зінкевича були невдалими, його рішучість і пристрась допомогли йому бути наполегливим. Цього разу його виступ був настільки емоційним і проникливим, що саме його версію пісні почули глядачі напередодні Нового 1969 року. Це був початок його успішної кар'єри і він став першим чоловіком-солістом жіночої групи ВІА «Смерічка».

Таким чином, історія Василя Зінкевича є яскравим прикладом того, як можна досягти визнання та популярності навіть в умовах цензури та обмежень. Зінкевича став символом інтеграції українського фольклору в сучасну музику, яка знайшла відгук у серцях нових поколінь, зберігаючи свою автентичність і культурну спадщину.

Іво Бобул, відомий український співак і артист, народився в селі Порубне, нині Теремблече, що Глибоцького району Чернівецької області, в українській родині румунського походження. З юних років він ріс у великій родині, що вплинуло на його характер і світогляд.

Після закінчення восьмирічної школи у 1968 році Іво Бобул вступив до ПТУ № 76 м. Слов'янська Донецької області, де проявив свої творчі здібності. У 1969 році став лауреатом конкурсу художньої самодіяльності шкіл. У 1972 році Бобул був призваний до лав Радянської Армії, де розвивав

свій музичний талант, виступав у військових частинах і перемагав на конкурсі військової пісні. Про його військові роки читайте в інтерв'ю із заслуженим артистом України Володимиром Мельниковим, опублікованому в журналі «Армія України».

У 1979 році Іво Бобул отримав запрошення від композитора Валерія Громцева виступити з ВІА «Море» в Севастопольському відділенні Кримської державної філармонії. Після року роботи в цьому ансамблі він переходить до ВІА «Черемош» Чернівецької обласної філармонії і в 1981 році стає солістом ВІА «Жива вода» цієї ж філармонії. Тоді він записав свій перший альбом із піснями композитора Левка Дутківського, серед яких «Якщо любиш, то люби», «Зоряна ніч», «Країно моя, країно моя» та «Я бачив гори»[33].

У 1984 році Бобул працював у Тернопільській філармонії як соліст та керівник ВІА «Віватон». З 1997 року – соліст Чернівецької обласної філармонії. За свою творчу діяльність Бобул брав участь у численних конкурсах і фестивалях, зокрема «Молоді голоси» в Тернополі (1980), конкурсі на краще виконання пісень країн соціалістичної співдружності в Ялті (1982) та Конкурсі радянської пісні в м. Сочі (1983).

Такі його пісні, як «Душі криниця», «Місячне колесо», «Якщо любиш, кохай», «Я повернусь на Україну», «Скрипаль» та «Одна-єдина» стали популярними серед слухачів. У 2002 році студія «6 секунд» випустила чотири диски, серед яких «Золота колекція», «Емігрант», «Небо твоїх очей» і «Тополя кохання».

Професійна кар'єра Іво Бобула почалася в 1979 році в складі ВІА «Море» Валерія Громцева. Після повернення до Чернівців співпрацював з ВІА «Черемош» та «Жива вода» та здобув популярність завдяки пісням Левка Дутківського. Після успіху в Тернопільській філармонії його кар'єра в Україні отримала широке визнання завдяки пісні Остапа Гавриша «Я повернусь на Україну». Московський композитор Олександр Морозов запросив його до свого музичного центру в Черкасах, що сприяло зростанню

його популярності як одного з найвизначніших виконавців української популярної музики. Перше відео з альбому Іво Бобула “Криниця душ” зняли у Черкасах.

У 1991 році Бобул повернувся до Чернівців і почав працювати з Лілією Сандулесу. У 1992 році приєднався до Київського театру «Етюд». У 1995 році йому присвоєно звання заслуженого артиста України, а в 1998 році — звання народного артиста України. Напередодні його 50-річного ювілею лейбл «ArturRecords» випустив три диски з вибраними творами співака: «Емігрант», «Любов тополя» та «Небо твоїх очей»[33].

Репертуар Іво Бобули включає як класичні, так і сучасні твори, в які він привносить свій унікальний стиль гри. Його пісні включають такі світові класики, як «Kristina», «MemoriesofCaruso», «Yesterday», «LunaTu», «TheDayPasses, TheNightPasses», «HowYoungWeWere» і «FallIn». «Кохання», «Еспера», «Ліберта» та ін.

У лютому 2023 року Іво Бобул висловив свою думку про жінок в інтерв'ю журналістці Еммі Антонюк, заявивши, що, на його думку, сучасні жінки стали «меркантильними» і «зосередженими лише на грошах», а «хороші дівчата залишаються вдома». Бобул зазначив, що ці оцінки ґрунтуються на його власному досвіді. Після спроби журналіста вказати на образливість його слів Бобул припинив інтерв'ю.

У квітні 2023 року на платформі YouTube з'явилася нова версія відомої української пісні «А липи цвітуть».

Тарас Петриненко, народився в Києві в 1953 році, почав свою музичну кар'єру в 1969 році в гурті «Еней», який складався з учнів музичного училища імені Миколи Лисенка. У 1970 році цей гурт вперше з'явився на телеекрані і швидко завоював популярність в українській рок-музиці протягом майже двох років.

У 1971 році Петриненко заснував новий колектив «Дзвони», який в 1974 році об'єднався з «Еней». Нова формація під назвою «Візерунки стежок» поєднала тексти «Дзвонів» із патріотичними мотивами та фолк-роком «Еней».

На початку 1975 року гурт видає альбом на студії «Мелодія» і отримує запрошення на «Укрконцерт», де майже рік виступає під новою назвою «Гроно».

Після служби в армії Петриненко очолив знаменитий ансамбль «Мрія», але після заборони виконувати власні пісні, зокрема «Пісню про пісню», переїхав до Росії з групою «Чарівні гітари».

З 1982 року Петриненко працював у тульському ансамблі «Червоні маки», який складався з українських музикантів. Тут він створив свої перші російськомовні хіти, такі як «След зів'ялої зірки», «Летить птица», «Одного разу вранці» і «Я скоро вернусь».

У 1987 році Петриненко залишив «Червоні маки» і разом з Валерієм Смаглієм відновив «Гроно» на основі київського концерту. До гурту повернувся гітарист І. Шабловський, а з Київського театру естради прийшла співачка Тетяна Горобець. Гурт знову взяв за основу репертуар, який включає пісні з «Маків» та нові україномовні твори, такі як «Пісня про пісню» та «Україна» (раніше «Поки я люблю»), які вперше прозвучали на Перший канал Українського радіо. Ці події сприяли швидкому злету Петриненка як лідера української популярної музики.

У 1989 році вийшов альбом «Я — професійний раб», який містив політично забарвлені пісні і був виданий на лейблі «Кобза». Незважаючи на те, що Groно вважався поп-гуртом, альбом був оформлений в стилі прогресив-рок.

У 1991 році Петриненко почав запис альбому «Господи, помилуй нас» для «Аудіо України», який був завершений лише через два роки через розпад групи «Гроно». Незважаючи на труднощі, альбом був визнаний найкращим в Україні 1993 року.

У 1995 році Петриненко деякий час вів програму «Колискова для дорослих» на Центральному телебаченні України. Влітку 1997 року отримав всеукраїнську нагороду «Золота Жар-птиця» в номінації «Жива легенда» на

VI Таврійських іграх. Наприкінці року NovaRecords випустила третій сольний альбом «Любов моя» та перевидала попередній альбом.

У 1999 році за вагомий внесок у розвиток національної культури та мистецтва Тарас Петриненко отримав звання Народного артиста України.

У 2003 році лейблAtlantic включив Петриненка в збірку рок-музикантів і видав його пісні в серії «Рок-легенди України».

Восени 2004 року Петриненко активно підтримав Помаранчеву революцію, виконавши свої пісні на Майдані Незалежності.

З грудня 2016 року він є членом комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка і продовжує працювати над новими піснями та концертувати в Україні та за кордоном [33].

Ніна Матвієнко здобула популярність завдяки своєму унікальному голосу та віртуозному виконанню як українських народних пісень, так і оригінальних вокальних творів сучасних українських композиторів. Дмитро Гнатюк якось назвав її «українським соловейком», підкреслюючи її унікальність. Її голос з ніжним і чарівним тембром, але з сумними нотками, миттєво впізнається серед тисяч інших. Не тільки сам голос, але й її психологічна аура, з якої постають чудові витвори мистецтва, робить її особливою. Ніну Матвієнко в народі визнали справді близькою до серця співачкою. Ваша національність - це не просто титул, а відображає природний талант.

Виконуючи народні пісні, Ніна Матвієнко почала формувати свій неповторний виконавський стиль. В одному з інтерв'ю вона зазначила, що народна пісня – це дуже важко, але вона допомагає людині залишатися здоровою та сильною. Вона порівнює це з ковальством, яке робить людину сильною. Спів народних пісень викликає особливі відчуття, оскільки звук проникає в тіло і створює враження великої сили.

Свої пісні Матвієнко розглядала як інтерпретацію українського духу, закодованого в інтонаціях народної пісні. У її виконанні – автентичні народні пісні та їх обробки, створені для неї українськими композиторами Г.

Гаврилець, В. Грицишин, О. Саратовський та ін. В їхньому репертуарі були різноманітні за жанрами колядки, колядки, веснянки, обрядові пісні, а також пісні про кохання, родинне життя та інші.

Окрім народної пісні, Ніна Матвієнко постійно вдосконалювала свою майстерність, займаючись класичною та естрадною музикою. В її репертуарі були молитви, псалми, духовні та світські пісні, а також авторські пісні сучасних українських композиторів. Останнім часом вона також захопилася музикою бароко і виконувала композиції в складі Ансамблю старовинної музики, з яким співпрацювала багато років.

У вокальному виконанні Ніни Матвієнко органічно поєднані традиційні мотиви з новаторськими підходами. Незважаючи на різноманітність виконуваних творів, в її голосі завжди відчувається особлива емоційна глибина, яка відгукується в душі слухача і залишається в пам'яті неповторним голосом Матвієнко. Він долає академічні бар'єри та створює атмосферу довірливого спілкування з аудиторією.

З 1991 по 2010 роки Ніна Матвієнко активно співпрацювала з багатьма українськими артистами та музичними колективами. Її творчий шлях — це робота з Народним ансамблем солістів «Київська камерата», вокально-інструментальними ансамблями «Мрія», «Березень», «Кобза», Національною академічною капелюю України «Думка», хоровим колективом «Дударик», ім. Академічний камерний хор «Хрещатик», Муніципальна академічна чоловіча хорова капела імені Л. Ревуцького, Кубанський козачий хор та інші хорові колективи. Пізніше працювала з поп-групами «Божичі», «Океан Ельзи», «Танок на площі Конго», а також з відомими співаками, такими як Д. Монатик, О. Скрипка та С. Вакарчук[32].

Зважаючи на значення народної пісні у творчості Матвієнко, її діяльність можна вважати важливою для збереження та популяризації українського фольклору. Вона глибоко переживала за долю народної пісні, активно виступала за її збереження. Вона сама зазначала: «Україна — співуча!» У нас співають півні, кури, коти — все співає. Це такий регіон. Чи є

такі солов'ї по той бік океану? Але солов'ї, які є серед людей – їм треба дати співати». Ніна Матвієнко залишила по собі численні публікації, збірки та записи українських народних пісень, які мають велике етнографічне значення для української культури. Наприклад, майже всі їхні альбоми містять народні пісні або цілком присвячені цьому жанру, зокрема «Пісні українського народу» разом із вокальним тріо «Золоті ключі», «Українські народні пісні», «Молитва», «Колискова зоря», «Колядки та щедрівки». 12 лютого 2024 року вийшла збірка українських народних пісень Ніни Матвієнко «Ой ти, соловейко».

Протягом усього життя співачка вела активну громадську діяльність: очолювала журі Міжнародного конкурсу українського романтизму імені Квітки Цісик, а у 2011 році очолила експертну раду Міжнародного благодійного фестивалю талантів «Дивосвіт». Запоріжжя. У 2018 році вона взяла участь у благодійному фотопроєкті «Щирі свята», присвяченому українському народному костюму та його популяризації, а також стала обличчям новоствореного фонду княгині Ольги[33].

З 2004 року Ніна Матвієнко бере активну участь у політичному житті країни. Це людина з чіткою громадянською позицією, бездоганною творчою репутацією, борцем за християнські та загальнолюдські цінності. Вона постійно відстоює інтереси України, брала активну участь у Помаранчевій революції та Євромайдані. Під час Революції Гідності Ніна підбадьорювала людей на Майдані своїми піснями та надихаючими промовами. Після зміни політичної влади в Україні у 2014 році вона критикувала Євромайдан та його лідерів і називала загибель людей на Майдані та на сході країни геноцидом нації.

Ніна Матвієнко відмовилася від депутатського мандата на користь тих, хто, на її думку, професійно займається політикою: «Я не шкодую, що залишилася співачкою – подивіться на інших наших співаків і ви зрозумієте, що є один Бог». враховуючи талант, навіщо витратити його на щось інше?" Співачка назвала війну на сході України братовбивством і відверто

розкритикувала своє ставлення до влади: "Мені здається, що в державі дві держави". І всі живуть своє власне життя. Є влада, а є люди, про яких лише згадують напередодні виборів... Я сьогодні цій Верховній Раді не вірю. Подивіться – туди ходять переважно ті, у кого є гроші!»[32].

Ніна Матвієнко завжди була патріоткою України і бачила своє завдання в служінні Батьківщині: «Ні за грошима, ні за мільйонами я нікуди не піду». Україна є Україна, тут теж хтось має жити. Мій Бог тут, мені здається, що він тільки тут і тільки тут я можу з ним спілкуватися.

Співачка рідко виступала перед солдатами на фронті. В одному з інтерв'ю Ніна Матвієнко пояснила, чому боїться співати для бійців АТО: «Голосу не слухають, тому я не йду в АТО». Я не розумію цієї війни... "

Сучасна українська музика характеризується активним впровадженням музичної спадщини попередніх епох, що дозволяє зберігати культурні традиції, водночас пристосовуючи їх до нових музичних стилів і трендів. Особливе місце у цьому процесі займають творчість МиколиОля Полякова, видатна українська співачка, внесла значний внесок у популяризацію культурної спадщини Миколи Мозгового шляхом адаптації його музичних творів до сучасного поп-музичного стилю. Її діяльність в цьому напрямку є прикладом успішного поєднання традиційної музичної спадщини з інноваційними елементами сучасної музики.

Тарас Чубай є видатним українським співаком та автором-виконавцем, який виявив себе як значна постать у музичній культурі України. Однією з ключових особливостей його творчої діяльності є звернення до спадщини Володимира Івасюка, що займає важливе місце в українському музичному пантеоні. Чубай неодноразово інтерпретував знамениті пісні Івасюка, такі як "Червона рута" і "Водограй", демонструючи виняткову майстерність у відтворенні цих класичних творів [32].

Аналізуючи інтерпретації Чубая, можна зазначити, що він не лише зберігає неповторний дух оригіналів, але й вносить власний індивідуальний стиль, що надає новий вимір знайомим композиціям. Його виконання пісень

Івасюка відрізняється глибоким розумінням та повагою до творчості великого композитора, що сприяє не лише збереженню, а й популяризації української музичної спадщини.

Гурт "ДахаБраха" є видатним явищем на українській музичній сцені завдяки своєму інноваційному підходу до фольклорної музики. Унікальність колективу полягає в їхній здатності поєднувати традиційні елементи українського фольклору з сучасними музичними техніками, створюючи таким чином нове і оригінальне звучання. В основі їхньої творчості лежить глибоке занурення у пісенний спадок Володимира Івасюка та Миколи Мозгового, що дозволяє їм привносити нові елементи і інтерпретації класичних творів.

"ДахаБраха" активно експериментує з аранжуванням і звуковими текстурами, використовуючи нетрадиційні інструменти та техніки, що є характерними для автентичного українського фольклору. Цей експериментальний підхід дозволяє гурту не лише зберігати, але й трансформувати традиційні мотиви, адаптуючи їх до сучасних музичних контекстів. Поєднання традиційних мелодій з інноваційними аранжуваннями створює особливу атмосферу, що надає класичним пісням новий рівень сприйняття та виразності.

Jamala, відома українська співачка і автор-виконавиця, також звернулася до творчості Володимира Івасюка, пропонуючи своє унікальне прочитання його пісень через призму свого власного виконавського стилю. Її інтерпретації творів Івасюка вирізняються глибиною емоційного сприйняття та інноваційним підходом, які дозволяють розкрити нові аспекти класичних композицій і адаптувати їх до сучасного контексту.

Емоційна глибина, характерна для виконання Jamala, дозволяє переосмислити знайомі пісні Івасюка, вносячи в них нові нюанси та значення. Її вокальний стиль, зокрема, інтегрує сучасні музичні техніки з традиційними елементами української пісенної культури, що створює особливу атмосферу і забезпечує оригінальне сприйняття класичних творів.

Інноваційний підхід Jamala також проявляється в аранжуваннях і музичних інтерпретаціях, які доповнюють традиційні мелодії новими звуковими текстурами і ритмічними елементами. Це дозволяє не лише зберегти автентичність оригінальних композицій, але й донести їх до широкої аудиторії в сучасному музичному контексті, відкриваючи їх у новому світлі.

Таким чином, творчість Jamala є важливим елементом в контексті оновлення української музичної спадщини, забезпечуючи нові можливості для сприйняття і популяризації класичних творів Володимира Івасюка. Її адаптації виступають як міст між традицією і сучасністю, що робить їх значним внеском у розвиток української музичної культури.

Висновки до Розділу 1

Розглянутий у цьому розділі період кінця ХХ та початку ХХІ століття є важливим етапом у формуванні естрадної музики як у США, Європі, так і в Україні. Аналіз історії та розвитку естрадної музики вказує на значні зміни в цьому жанрі, які відображають глобальні соціокультурні процеси, технічні новації та зміни в споживчих уподобаннях.

Американська естрадна музика кінця ХХ століття демонструє явну еволюцію жанрів і стилів, які формувалися під впливом різних культурних і соціальних факторів. Відзначена інтеграцією різних музичних стилів, таких як поп, рок, хіп-хоп, електроніка, американська естрадна музика стала важливим культурним феноменом, який не тільки відображав, але й формував соціальні тенденції та ідентичності. Вплив технологічного прогресу, зокрема розвитку звукозаписної техніки і цифрових платформ, також сприяв формуванню нових музичних напрямів та розширенню аудиторії.

Європейська естрадна музика в кінці ХХ та початку ХХІ століття характеризується диверсифікацією стилів і впливом різних музичних

традицій. Європейська сцена, розвиваючи власні унікальні течії, одночасно інтегрувала елементи з американської культури, що призвело до формування нових музичних напрямів і тенденцій. Популярність європейських виконавців на міжнародній арені і конкурси, такі як Євробачення, стали важливими елементами культурного обміну і популяризації європейської музики.

Формування української естрадної музики наприкінці ХХ та початку ХХІ століття відзначається періодом значних трансформацій, які включають як повернення до традиційних національних коренів, так і впровадження сучасних елементів з глобальної музичної сцени. Сучасна українська естрадна музика поєднує в собі впливи західної поп-музики, електроніки та традиційних українських мотивів. Цей процес супроводжувався активним розвитком українського шоу-бізнесу, зростанням ролі медіа та соціальних мереж у просуванні музичних виконавців.

Загалом, естрадна музика кінця ХХ - початку ХХІ століття є свідченням інтеграції глобальних культурних впливів та адаптації до швидко змінюваних соціальних умов. Кожен з регіонів - США, Європа, Україна - демонструє унікальний шлях розвитку цього жанру, водночас обмінюючись ідеями та тенденціями, що сприяє загальному збагаченню та різноманіттю сучасної музичної сцени.

РОЗДІЛ 2

СПЕЦИФІКА ТВОРЧОГО ШЛЯХУ СПІВАЧКИ ДЖАМАЛИ

2.1 Біографія та творча характеристика співачки Джамали

Джамала, справжнє ім'я якої Сусана Джамаладінова, народилася 27 серпня 1983 року в Киргизстані. Невдовзі родина переїхала до Криму, що стало новим етапом для розвитку її таланту. Її музична кар'єра почалася в родині, де музика була важливою частиною життя. Батьки Джамали, обидва музиканти, мали великий вплив на її розвиток. Мама Джамали викладає в музичній школі, а батько має диплом оркестрового диригування.

Свої вокальні здібності Сусана проявила ще в юному віці. У три роки вона виконала зворушливу пісню для своїх близьких, з чого поклала початок її музичній кар'єрі. У дев'ять років вона записала на магнітофон альбом дитячих пісень і продемонструвала свої вокальні здібності.

Під час навчання в Алушті Джамала відвідувала і загальноосвітню, і музичну школу. Вона також навчилася грати на фортепіано, що доповнювало її музичну освіту. Цей ранній період її життя став основою для подальшого розвитку її кар'єри та заклав основу її успіху на українській музичній сцені [16].

Після закінчення школи Сусана поїхала в Сімферополь навчатися в музичній школі на відділ оперного співу. Завдяки своїм винятковим навичкам і наполегливій праці вона швидко зарекомендувала себе як одна з найуспішніших студенток. Після закінчення школи з відзнакою в Сімферополі Сусана продовжила навчання в Києві, де вперше вступила до Національної музичної академії. Під час навчання в академії брала

активну участь у різноманітних конкурсах і фестивалях, що підкреслило її талант і професійну прихильність до оперного мистецтва.

Брюнетка, яка згодом стала відомою як Джамала, поставила перед собою амбітну мету – підкорити не лише Україну, а й інші країни. Коло її музичних інтересів охоплювало як східну музику, так і джаз, що сформувало її унікальний творчий стиль. Важливу роль у цьому процесі зіграла продюсер Олена Коледенко, яка першою помітила талановиту співачку. Коледенко запросив Джамалу взяти участь у своєму мюзиклі «Та», який став знаковим для молодого артистки. Почалися репетиції і в 2007 році відбулася прем'єра, в якій брала участь Джамала.

У 2006 році співачка вирішила продемонструвати свої вокальні здібності на міжнародному конкурсі «Нова хвиля» в Юрмалі. Для неї участь у цьому конкурсі була важливою, адже вона пройшла відбіркові тури та вийшла у фінал. За підсумками конкурсу Джамала розділила перше місце з артистом з Індонезії, що стало великим досягненням для молодого артистки.

З 2009 по 2010 рік Джамала активно виступала на оперній сцені. Її участь у таких постановках, як «Іспанська година» та опера за мотивами «Бондіани», продемонструвала її широкий спектр вокальних та акторських талантів. Ці виступи в опері розширили її творче портфоліо новими гранями.

Але найважливішим моментом у кар'єрі Джамали став 2011 рік, коли вона взяла участь у відбіркового турі пісенного конкурсу Євробачення. У цьому конкурсі, який традиційно збирає багато молодих та талановитих артистів, Джамала боролася за право представляти Україну. Незважаючи на те, що вона не пройшла відбір, цей досвід став важливою складовою її професійного розвитку та мотивував її на подальші успіхи в кар'єрі [19].

У 2012 році в українському шоу «Зірки в опері» в конкурсі взяла участь молода співачка, яка здивувала всіх своєю неперевершеною

вокальною технікою і виступила разом з Владом Павлюком. Їхній дует виявився надзвичайно вдалим і отримав високі оцінки як журі, так і глядачів. Завдяки чудовій синхронності та артистизму їх виступ став ключовим моментом, який забезпечив перемогу в проекті та ознаменував новий етап у кар'єрі обох артистів [15].

Наша героїня, відома як Джамала, продовжує розвивати свою музичну кар'єру і не обмежується оперою. Вона активно досліджує різні музичні стилі, такі як соул, блюз і джаз, що дозволяє їй продемонструвати свою вокальну багатогранність і художній діапазон. Їхні виступи не тільки в Україні та Росії, а й за кордоном підтверджують міжнародний статус і популярність [16].

26 січня 2016 року Джамала оголосила про участь у національному відборі на 61-й пісенний конкурс Євробачення. На жеребкуванні, яке відбулося 6 лютого, вона виступила в першому півфіналі, виконавши авторську пісню «1944», присвячену депортації кримськотатарського народу. Завдяки глядацьким голосам і оцінкам журі Джамала пройшла до фіналу, де й перемогла [19].

У квітні 2016 року Джамала разом з іншими артистами взяла участь у записі альбому УсеїнаБекірова «Татерріум», де зіграла інструментальні партії в піснях «Пісня в народному стилі» і «Бойна». Під час конкурсу в Стокгольмі вона виграла EuroStoryAwards 2016 за найкращий рядок у конкурсній пісні та нагороду Марселя Безенсона в категорії ArtPrize. Російський музичний критик Артур Гаспарян назвав виступ Джамали найкращим цього року. У фіналі змагань 15 травня Джамала перемогла з 534 очками. 16 травня Президент України Петро Порошенко присвоїв їй звання Народної артистки України. Під час конкурсу Джамала підписала контракт з UniversalMusicGroup, яка випустила її альбом 1944 10 червня в Європі та 10 липня в США [14].

20 липня 2016 року на телеканалах «UA: Перший» та «Громадське телебачення» відбулася прем'єра документального фільму «Подивись на

себе!»). Журналіст Богдан Кутєпов про перемогу Джамали на Євробаченні. Восени того ж року Джамала взяла участь у зйомках сьомого сезону шоу «Голос країни» і представила пісню «Заманили», записану спільно з фольк-гуртом «ДахаБраха». 8 грудня в прокат вийшов фільм Олени Дем'яненко «Моя бабуся Фані Каплан», музикою до якого стала пісня «Обіцянка» з альбому «Подих» [14].

На початку 2017 року Джамала отримала нагороди в номінаціях «Кращий сольний виконавець», «Краща пісня» і «Кращий дует» на музичній премії «YUNA-2017», а також перемогла в номінації «Культура» на «Жінка». України-2016» та в номінації «Гордість країни» на «Viva! Найпрекрасніше 2017 року». Навесні того ж року на виставці «Flower Expo Ukraine» у Києві їй вручили сертифікат голландської компанії «StoKolex» на новий сорт тюльпанів, названий на її честь.

У квітні 2017 року на екрани вийшов документальний фільм «Джамала.UA» режисерки Анни Акулевич. Наприкінці місяця Джамала вийшла заміж за активіста Сеїт-Бекіра Сулейманова. У травні Джамала взяла участь у 62-му пісенному конкурсі Євробачення, де представила симфонічну версію пісні "1944", яка стала саундтреком до фільму Ахтема Сеїтаблаєва "Чужа молитва", а також виконала пісню "Вабили" У фіналі вона представила пісню «I Believe in U», присвячену Україні.

16 грудня 2018 року під час фіналу казахського співочого шоу «Я співачка», де Джамала була суддею, Джамала представила казахську версію пісні «Крила», яка називалася «Самга». У тому ж місяці вийшов документальний фільм «Крим: темна таємниця Росії», в якому розповідається про окупацію Криму Росією та порушення прав людини на півострові. Режисер Джеймі Доран брав інтерв'ю у Джамали для цього фільму [16].

13 січня 2019 року на «Щедрому вечорі» відбулася прем'єра хіп-хоп різдвяної пісні «Добрий вечір», в якій Джамала взяла участь як одна з виконавиць. Ідея створення різдвяної пісні виникла у реп-виконавця

Ярмака, який також запросив AlinaPash, LAUD, Mr. Макунді та учасники колективу «качевники» DenDaFunkandFame. 1 лютого 2019 року Джамала випустила англомовний сингл «Solo», написаний АдісомЕмінічем, ВанесоюКампаньєю та саунд-продюсером Браяном Тоддом. Сингл потрапив до топ-10 двох британських чартів: UpfrontClub і CommercialPop.

Навесні 2019 року Джамала взяла участь у п'ятому сезоні шоу «Голос. Діти» в якості тренерів.

У 2021 році Джамала та директор лейблуEnjoyRecords, продюсер Ігор Тарнопільський припинили співпрацю після одинадцяти років співпраці. У тому ж році з YouTube-каналу співачки зникли всі кліпи, випущені після 2018 року. Джамала сказала, що не змогла отримати доступ до свого облікового запису на платформі. Пізніше Ігор Тарнопільський заявив, що Джамала розірвала контракт шляхом обману та маніпуляцій без пояснення причин, і запевнив, що не видаляв її кліпи з YouTube.

5 травня 2023 року в Києві відбулася прем'єра сьомого студійного альбому Джамали «QIRIM», презентованого спільно з Національним симфонічним оркестром України та виданого на лейбліUniversalMusicPolska. 11 травня відбулася презентація альбому в Ліверпулі з філармонічним оркестром BBC. Альбом вийшов на вінілі 1 травня 2024 року.

У 2024 році видатна українська співачка Джамала стала лауреатом Шевченківської премії за фольклорний альбом «Кири́м». Це визнання стало знаковим як для митця, так і для українського культурного простору загалом.

Джамала поділилася новиною на своїй сторінці у Facebook, висловивши велику радість і хвилювання. Вона зазначила, що отримання Шевченківської премії є вагомим досягненням і дорівнює досягненням таких видатних особистостей, як Євген Станкович, Мирослав Скорик,

Ліна Костенко, Борис Лятошинський та Василь Стус. Джамала підкреслила, що ця нагорода має велике значення для неї особисто та її творчості.

Альбом «Qigim» є вагомим внеском у розвиток української культури, оспівуючи як фольклорні традиції, так і сучасні інтерпретації. Нагорода, яку отримала Джамала, є визнанням не лише її особистих успіхів, а й вагомого внеску у збереження та популяризацію української культурної спадщини.

2.2 Сучасні техніки співу вокально виконавській творчості Джамали

Важливим завданням для кожного співака є пошук неповторного стилю, особливої манери виконання, що дозволить йому виділитися з-поміж інших виконавців. Дослідники намагаються зрозуміти, які фактори впливають на формування творчої індивідуальності. Часто підкреслюється роль харизми та іміджу співачки у створенні неповторного сценічного образу.

Сучасна дослідниця С. Гмиріна, розглядаючи харизму митця, зазначає, як це відображено в його образі. До основних показників, які чітко визначають харизму, можна віднести «співочу та мовленнєву інтонацію, тембр голосу, жестикуляцію, пластику тіла, специфічну ходу, поставу, зовнішній вигляд, одяг і деталі сценічного костюму» [12, с. 113]. Немає сумніву, що це твердження є справедливим. Хоча феномен творчої індивідуальності виконавця може включати різні елементи і проявлятися не лише у співі, ми вважаємо, що спів відіграє важливу роль у формуванні його творчої унікальності. Важливим аспектом є специфіка вокального виконання. «Якщо виконавець має неповторний і захоплюючий стиль виконання, то його виконання завжди привертає

увагу... Яскрава індивідуальність у стилі виконання може захоплювати, якщо підкріплена хорошим музичним смаком» [12, с. 113].

Джамала вважається видатною співачкою і композитором і представляє широкий спектр музичних жанрів. Її робота характеризується винятковими вокальними здібностями, що дозволяє їй досягати вражаючих результатів без необхідності додаткових сценічних ефектів чи супроводу. Вокальні здібності Джамали є основним елементом її художнього вираження, що дозволяє їй привернути увагу слухачів до свого голосу та художніх образів, які вона хоче передати [14].

Її вокальний діапазон і техніка гри надзвичайно вражаючі та дозволяють їй адаптуватися до різноманітних музичних стилів. Виступи Джамали, особливо в останні роки, відрізняються мінімалізмом сценічного оформлення, чому сприяє акцент на її співі. Співачка активно використовує різні вокальні стилі, такі як академічний, джазовий, естрадний та народний, що підтверджує її універсальність та вміння поєднувати різні техніки в одному творі.

Особливістю творчості Джамали є вміння поєднувати різні вокальні техніки та манери, що є рідкісним явищем у вокальному мистецтві. Отримала професійну підготовку з естрадно-джазового та академічного співу, що дозволяє їй не лише демонструвати високий рівень майстерності в окремих стилях, а й інтегрувати їх у виступ. Це свідчить про їхнє вміння не лише виконувати роботи в одному стилі, а й творчо поєднувати різні стилістичні елементи, створюючи тим самим нові художні концепції [13].

Аналіз репертуару Джамали дозволяє простежити розвиток її музичної кар'єри. Серед її студійних альбомів ForEveryHeart (2011), AllorNothing (2013), Breath (2015), 1944 (2016), Wings (2018) і We (2021). демонструють поступовий розвиток свого музичного смаку та стилістичні експерименти. Крім основних студійних альбомів, співачка випустила концертний альбом «ForEveryHeart: LiveatArenaConcertPlaza»

(2012) і кілька збірок: «10» (2019) і «Свої» (2020), а також міні -альбоми «Дякую» (2014), «1944» (2016), «Соло» (2019) та «5:45» (2021).

На початку своєї кар'єри Джамала активно експериментувала з джазовими стандартами, естрадними хітами та народними піснями в джазовій обробці. З часом, особливо після виходу альбому «1944», який приніс їй перемогу на конкурсі «Євробачення-2016», вона почала активно формувати свій репертуар і часто ставала автором текстів і музики. Пісня «1944» стала важливим етапом у її творчості і була написана у співпраці з Артом Антоняном.

В останніх альбомах Джамали, зокрема «Ми» та «5:45», помітну роль у створенні музики відіграв саксофоніст та піаніст Андрій Чмут, який також є частиною її команди.

Стильове розмаїття репертуару Джамали вражає. Вона використовує різноманітні техніки співу, що дозволяє їй продемонструвати широкий спектр музичних смаків і стилів. Наприклад, на початку кар'єри Джамала виконала українську народну пісню «Ой верше мій, верше» у поп-джазовому стилі. Ця лемківська народна пісня, яка є однією з родинно-весільних пісень, розповідає про дівчину, яка, хоч і щаслива від майбутнього заміжжя, сумує за матір'ю та домом. Пісня набула символічного значення для українців після виселення лемків у 1944–1946 роках і стала символом туги за втраченою батьківщиною.

«Ой верше, мій верше» існує в різних варіаціях, що характеризуються зміною мелодії, але основні елементи пісні, такі як інтонація, ритмічна структура та лад, залишаються незмінними. Мелодія може виконуватися в різних тональностях і розмірах, що вказує на її адаптивність і різноманітність [10, с. 63-72].

У пісні «Smile» (2011), написаній музикантом Т. Скубашевською на слова Джамали, спостерігається небувале поєднання стилів: поп-джаз поєднується з елементами народного співу. Джамала вдало поєднує у своїй вокальній техніці східний мелізматичний спів, йодлювання,

автентичний український спів та латиноамериканський спів. Таке розмаїття стилістичних прийомів відображає її подорожі різними культурами, де кожен вокальний елемент підкреслює специфіку культурного контексту. Свідченням їх високої технічної підготовки є вміння поєднувати фольклорні елементи з джазово-поп-стилем.

Наприкінці пісні Джамала використовує свисток, щоб підкреслити кульмінацію, чітко демонструючи свою технічну витонченість і артистизм. Вокальні прийоми служать не тільки показу універсальності голосу, а й глибшому розкриттю образного змісту твору. Войченко наголошує, що досягти такої гармонії фолкових і поп-елементів – надзвичайно складне завдання, що характеризує високий рівень майстерності Джамали.

М. Смородська зазначає, що вокальна манера Джамали наближена до соул-музики, підкреслюючи багатство мелізматики та вокалізації, включаючи елементи імпровізації, інтонаційну лабільність, як-от висоти, глісандо, а також висхідні та низхідні «підходи» до нот [28, с. 167]. Важливими є також принципи звукоутворення та артикуляції, які виявляються у розриванні звуків у кінцях слів, а також у використанні прийомів поясу та фальцету.

Заголовна пісня альбому «Крила» (2018), музика Джамали та слова Т. Мілимко, розкриває весь спектр вокальних можливостей співачки. Пісня починається без вступу, аранжування обмежене акустичною гітарою та синтезованими звуками, створюючи прозору акустичну атмосферу. Хор, у свою чергу, відрізняється значною структурною та оркестровою динамікою, додаткову напругу створюють перкусія та клавіші [11].

Метроритмічне оформлення пісні досить складне: повторювані елементи пісні постійно змінюють своє ритмічне положення, створюючи неповторну звукову фактуру, яка відповідає змісту пісні. Приспів з активним початковим мотивом підвищує динамічний рівень, вокальну

фактуру та розширює реєстр. Віршована частина містить перемичку з вокальною імпровізацією та декламацією, що підсилює загальне враження. Початок пісні характеризується нейтральним тембром, який змінюється бордюрами, а в приспіві використовується овердрайв, що створює емоційну напругу.

Різні стилі співу, такі як поп-джаз, академічний і народний, мають свої особливості. Незалежно від типу пісні, в ній можуть використовуватися елементи імпровізації та риси душевного співу, виражені в ритмічних варіаціях і нюансах інтонації. У своїх виступах Джамала часто використовує гортанне вібрато. У вокалізації вона може продемонструвати як вокальну гнучкість, так і широкий голосовий діапазон, а також різні техніки співу. Її вокальна багатогранність і яскраво виражений індивідуальний тембр є основними рисами її стилю співу. Джамала є однією з найталановитіших артисток сучасної української естради, а її творчість як виконавця, так і композитора сприяє розвитку якісної музичної культури.

Висновки до Розділу 2

Розділ, присвячений співачці Джамалі, яскраво демонструє неповторність і багатогранність її творчого шляху, а також особливість співочої та виконавської техніки.

Біографія та творчі характеристики Джамали відкривають нам особистість, яка поєднує глибоке культурне коріння з сучасними музичними напрямками. Джамала народилася в Криму в родині кримських татар і стала символом боротьби за збереження культурної ідентичності та прав людини. Її творчий шлях характеризується як індивідуальним стилем, так і суспільною значущістю. Відзначившись на міжнародній арені, зокрема перемогою на пісенному конкурсі

Євробачення у 2016 році, вона підняла питання, пов'язані з історією та сучасністю кримськотатарського народу, і використовувала свою музику як платформу для соціальних змін.

Сучасні вокальні прийоми Джамали, детально розглянуті в цьому розділі, демонструють її технічну майстерність і артистичний потенціал. Її вокальна техніка характеризується високим рівнем емоційної експресії та широким діапазоном, що дозволяє їй ефективно інтерпретувати різні стилі та жанри. Віртуозність у володінні голосом, гнучкість у використанні різноманітних стилістичних прийомів і вміння передавати глибокі емоції роблять її унікальною на музичній сцені.

На завершення творчий шлях Джамали є яскравим прикладом того, як особисті історії та культурне коріння можуть взаємодіяти з сучасними музичними трендами для створення унікального та вражаючого художнього продукту. Її творчість не лише демонструє винятковий співочий талант, але й є важливою частиною культурного діалогу на міжнародному рівні.

РОЗДІЛ 3

ВИКОНАВСЬКИЙ АНАЛІЗ СПІВАЧКИ ДЖАМАЛИ

3.1 Характеристика та історія створення пісні «I Believe in U»

Випущена у 2017 році пісня української співачки Джамали «I Believe in U» стала важливим культурним явищем, привернувши увагу слухачів своїм емоційним зарядом та високою музичною якістю. Ця пісня не лише демонструє вокальні та композиторські здібності Джамали, але й несе значущі культурні та соціальні повідомлення. У цьому дослідженні розглядається, як характеристики пісні, творчий процес Джамали та контекст, у якому вона була створена, вплинули на її значення та вплив.

Пісня «I Believe in U» є яскравим прикладом жанру сучасної поп-музики, що поєднує в собі елементи соулу та R&B. У цій композиції проявляються особливості жанру, що визначають його характер та емоційний вплив на слухача.

Музичний формат пісні відповідає стандартній структурі, яка включає куплет, приспів і бридж, що створює чітку та впізнавану композицію. Це дозволяє створити незабутній і емоційно насичений твір. Насиченість мелодійної лінії пісні підкреслює її мелодичний потенціал, а виразні вокальні партії надають насиченості та емоційної глибини. Динамічне оформлення музики підкреслює ритмічний пульс композиції та робить її ще більш привабливою для слухача[29,с.172–180].

Текст пісні «I Believe in U» відрізняється глибиною та позитивним послоним. Текст композиції – це заклик повірити в себе та власні сили. Ця тема є універсальною і може викликати резонанс у широкої аудиторії. Ліричні мотиви пісні сприяють створенню емоційного зв'язку між виконавцем і слухачем, що є одним із головних завдань сучасної

популярної музики. Позитивний меседж самозбереження та надії є важливим аспектом пісні, оскільки він позитивно впливає на слухачів і дає їм стимул до особистого розвитку та самовдосконалення.

Вокал Джамали на "I Believe in U" є видатним прикладом технічної майстерності та емоційної експресії. Її сильний та чуттєвий голос додає композиції глибини та інтенсивності та підкреслює емоційний аспект пісні.

Джамала демонструє високий рівень технічної майстерності, який проявляється у різноманітності вокальних прийомів. Її голос відрізняється великою динамічною гнучкістю, що дозволяє варіювати інтенсивність і темп виконання. Вокальні нюанси, такі як легке фортепіано, півтони та динамічні зміни, забезпечують багатогранне та виразне виконання.

Співачка володіє широким вокальним діапазоном, що дозволяє їй ефектно передавати різноманітні емоції, від ніжності до енергії. Її здатність контролювати свій голос у поєднанні з використанням різних технік співу, таких як легато та стаккато, посилює емоційний вплив пісні. Джамала віртуозно використовує ці прийоми для створення емоційного контрасту між різними частинами композиції, що робить її виконання більш виразним і хвилюючим [24].

Спів Джамали в пісні «I Believe in U» справляє сильний емоційний вплив завдяки її здатності передавати широкий спектр емоцій своїм голосом. Їх експресивні інтонації та емоційні акценти створюють глибокий зв'язок між виконавцем і слухачем. Джамала своїм голосом підкреслює важливі моменти в тексті, що підвищує загальний емоційний заряд пісні [29, с. 172–180].

Пісня «I Believe in U», написана українською співачкою Джамалою у співпраці з відомим продюсером Ігорем Тарнопольським, є прикладом плідної співпраці в музичній індустрії. Співпраця з Тарнопольським стала вирішальним кроком у процесі створення композиції, адже його

багатий досвід у сфері продюсування зіграв ключову роль у реалізації творчого задуму Джамали. Поєднання індивідуального стилю Джамали з професійною майстерністю Тарнопольського сприяло високій музичності пісні. Як наслідок, «I Believe in U» характеризується не лише чіткою художньою самобутністю, але й технічною досконалістю, яка є результатом ефективної співпраці між художником і продюсером.

Джамала, відома своєю здатністю втілювати у свою музику особистий досвід та емоції, не стала винятком із піснею «I Believe in U». Ця композиція є результатом глибокого процесу самовираження та подолання особистих труднощів, які переживає співачка. Текст і музика пісні відображають її бажання не лише поділитися власним досвідом, а й надихнути слухачів долати власні труднощі. Внесок Джамали в цю пісню є свідченням її мистецької чутливості та відданості ремеслу, що дозволяє їй створювати музику, яка відображає особистий досвід та емоції її аудиторії.

У 2017 році в Україні відбулися суттєві суспільно-політичні зміни, які відобразились і на культурному виробництві. В умовах суспільних змін пісня Джамали «I Believe in U» стала своєрідним культурним феноменом, що відображає актуальність теми впевненості в собі та особистої сили.

Надзвичайний вплив пісні на слухачів можна пояснити її позитивною енергетикою та змістовною адресністю. Пісня отримала великий резонанс завдяки здатності надихнути та мотивувати слухачів. Це стало своєрідним гімном впевненості в собі, що знайшло відображення в численних оглядах і відгуках. Завдяки своїй пісні Джамала стала символом сили та віри, що сприяло не лише зростанню її популярності, а й посиленню впливу на суспільну свідомість України [24].

Отже, можна зробити наступний висновок: пісня Джамали «I Believe in U» — це чудовий музичний твір, який поєднує в собі високий

рівень музичної якості з глибоким особистим і соціальним посилом. Аналіз його характеристик, творчого процесу та історичного контексту дозволяє краще зрозуміти його значення в українській культурі та вплив на слухачів. Завдяки своїй творчості Джамала продовжує суттєво впливати на культурний ландшафт України. Пісня «I Believe in U» є яскравим прикладом її здатності надихати та підтримувати за допомогою музики, підкреслюючи важливість і значення її внеску в сучасну культурну сцену.

3.2 Виконавський аналіз пісні «Верше, мій верше»

На ранньому етапі творчості українська співачка Джамала переробила народну пісню «Ой верше мій, верше» у стилі поп-джаз. Така трансформація традиційного твору в сучасний формат стала вираженням новаторського підходу співачки до популяризації української народної музики.

«Ой верше мій, верше» — лемківська народна пісня, що належить до родинно-весільного жанру. Пісня описує життя дівчини, яка закохана в хлопця і готується до заміжжя. Водночас вона відчуває смуток і страх, бо розуміє, що її життя не буде таким легким і щасливим, як у родині з мамою. Після вигнання лемків з історичної батьківщини у 1944–1946 роках пісня набула для українців особливого символічного значення і стала вираженням скорботи народу за втраченою батьківщиною.

Пісня «Ой верше мій, верше» має різні варіанти виконання, що підтверджує її варіативність. Мелодичні зміни можуть змінюватися, але основні компоненти, такі як інтонація, ритмічна структура та лад, залишаються незмінними. Пісня зазвичай складається з шести куплетів, але існує кілька версій із варіаціями тональності та метра, включаючи 4/4, 2+3/4, 2/4 тощо[29,с.172–180].

У 2009 році на міжнародному конкурсі «Нова хвиля» Джамала виконала пісню «Ой, верше, мій верше», яка триває 3 хвилини 10 секунд. Твір

виконується в тональності *des-moll*, але в програмі вказані лише перший, третій і частково четвертий куплети.

Виконання першого куплету характеризується статичністю та естрадністю, голос Джамали лише у супроводі фортепіано. З переходом до другого куплету до музичного супроводу додаються інструменти, що створює більш багате звучання. Всю композицію супроводжує інструментальний естрадно-джазовий ансамбль і бек-вокал, що додає звучанню багатогранності.

Третій куплет переходить в імпровізаційну частину, в якій Джамала розвиває музичний матеріал за допомогою безмовної вокалізації. Цей розділ надає виставі особливого емоційного забарвлення. Наприкінці імпровізації звучать окремі текстові фрази з четвертого куплету, які органічно вписуються у фінальну частину композиції.

Фінальні акорди утворюють коду, в якій повторюються фрази з початку першого куплету «Ой, верше, мій верше». Це створює своєрідну дугу, яка повертає до початку твору та забезпечує циклічну структуру та контекстне завершення. Композиція структурована органічно і поступово досягає кульмінації у фінальній частині вистави.

У виконанні Джамали, що поєднує поп-джазовий стиль із впливом соул-співу, яскраво виражена роль імпровізації. Для цього стилю характерна здатність до імпровізації, яка проявляється в оздобленні мелодичної лінії елементами орнаменту, тонкому налагодженні динаміки та використанні різноманітних вокальних прийомів [27,с.95-100].

У ході виконання мелодія набуває виразності завдяки мелізматичі, що включає мікроглісандо, варіації з акцентуванням основних тонів і прикрашання загальної мелодичної лінії. Соул-спів пропонує можливість «розфарбувати» мелодію за допомогою різних технік, таких як: В. Фільтрація звуку, крик, брудні тони та жалібні елементи. Ці прийоми створюють особливу нотку проникливої сповіді, яка допомагає слухачеві відчутти справжність емоцій виконавця.

Кожен аспект подачі музичного матеріалу, від динаміки до агогіки та інших нюансів, є вирішальним у формуванні загальної інтерпретації. Як зазначає Фісун, «важливу роль відіграють нюанси звуковидобування, звукоуправління, агогіки, динаміки та драматургічних акцентів, які збагачують творчу інтерпретацію» [29,с.172–180].

У виконанні Джамали синкопований ритм набуває більш м'якого звучання, що свідчить про переважання «метроритмічної пульсації, заснованої на мікровідхиленнях від основного пульсу – основного такту (англ. GroundBeat – MainPulsation) у джазі» (Карягіна, 2008: 15). Цей принцип помітний і в соул-співі, де часто використовуються оф-бити. Віртуозність Джамали виявляється в розмаїтості мелодичної лінії, яка в другому куплеті набуває нового забарвлення.

Співачка трактує пісню як джазовий стандарт, головна тема якого супроводжується імпрровізаціями на її основі. У сольній імпрровізації вона використовує розвиток мотивів, що надає твору виразності та динамічності. Особливості фактури та аранжування створюють характерне поп-звучання, яке передає авторське бачення.

У різних варіантах української народної пісні «Ой, верше, мій верше» зазвичай виконуються перші три з шести куплетів. Джамала виконує пісню у джазовому стилі, використовуючи різноманітні засоби виразності, які дозволяють створити цілісне художнє враження. Вибір інструментального супроводу підкреслює основну мелодичну лінію відповідно до творчого задуму аранжувальника та виконавця, що відображає індивідуальний підхід до інтерпретації традиційних матеріалів.

Висновки до Розділу 3

У розділі 3 було проведено детальний виконавський аналіз творчості співачки Джамали, зокрема зосереджено увагу на характеристиці та історії створення пісні «I Believe in U» і аналізі виконання пісні «Верше, мій верше».

Пісня «I Believe in U» стала знаковою для Джамали, оскільки вона не тільки підкреслює її вокальні здібності, а й демонструє її здатність до глибокого емоційного вираження. Історія створення цієї пісні тісно пов'язана з особистими переживаннями співачки та її прагненням до самовираження і впевненості. Пісня була написана у період важких життєвих змін для Джамали, що додало їй особливого емоційного забарвлення. Ліричний зміст «I Believe in U» відображає боротьбу за власну віру та оптимізм, що є універсальною темою, яка резонує з багатьма слухачами.

Аналіз виконання пісні «Верше, мій верше» показав високу майстерність Джамали у передачі настрою і емоційного змісту твору. Її виконання характеризується глибоким розумінням тексту та його інтерпретацією, що робить кожен виступ неповторним. Вокальна техніка Джамали в «Верше, мій верше» відзначається багатством тембру і виразністю, що допомагає передати складність і глибину народної пісні.

Джамала вдало використовує динамічні зміни, ритмічні акценти та вокальні нюанси, які підкреслюють емоційну напругу та художню цінність пісні. Її вміння працювати з текстом пісні, включаючи акцентуацію і фразування, дозволяє слухачам відчувати культурний і історичний контекст твору.

Цей розділ показав, що Джамала є не лише видатною співачкою, але й глибоким артистом, чия творчість має значний вплив на слухачів і сучасну музичну сцену. Її виконання пісень відзначається не лише технічною досконалістю, а й емоційною глибиною, що робить її творчість актуальною і значущою.

ВИСНОВКИ

У курсовій роботі «Співачка Джамала та її вокально-творча палітра» було детально розглянуто сучасні напрямки формування естрадної музики кінця XX – XXI століття, зокрема в контексті глобальних і національних тенденцій. Аналіз включав як вплив світових музичних течій на українську естраду, так і особливості місцевих музичних традицій та їх інтеграцію в сучасну музичну практику.

У центрі дослідження була постать Джамали, видатної української співачки, чий досягнення є яскравим прикладом сучасного розвитку естрадної музики. Робота детально висвітлила біографічні дані та ключові етапи кар'єри Джамали, що включають її успіхи на міжнародній арені, зокрема перемогу на Євробаченні, а також значний внесок у популяризацію української музики.

Аналіз сучасних вокальних технік, які використовує Джамала, виявив їх багатогранність і новаторський підхід. Вокальна палітра співачки включає елементи різних стилів, таких як поп, джаз, фольклор і навіть електронна музика. Джамала активно експериментує з вокальними техніками, що надає її виконанням унікальності та емоційної глибини. Виявлені техніки, такі як різноманітність динамічних відтінків, техніка вібрато, а також спеціалізовані прийоми, характерні для східних і народних музичних традицій, є основними компонентами її творчого вираження.

Виконавський аналіз окремих пісень Джамали підкреслив особливості її стилю, такі як емоційна виразність, технічна досконалість і автентичність. Особливу увагу було приділено пісням, які стали знаковими в її кар'єрі, де виразність тексту і музики інтегруються через складні вокальні партії та глибоке проникнення в тематику кожної композиції.

Загалом, результати дослідження підтверджують значний вплив Джамали на сучасну естрадну музику та її роль у формуванні нового музичного стилю, який успішно поєднує традиційні елементи з сучасними

вокальними техніками. Її творчість є яскравим прикладом того, як глобальні та національні тенденції можуть переплітатися в рамках одного виконавця, створюючи унікальний музичний продукт, що резонує з різними аудиторіями по всьому світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афоніна О. С. Сучасна українська музика у вимірах європоцентризму: Монографія. Київ: НАКККіМ, 2022. 140 с.
2. Барановська М. С. Естрадна та вокальна музика в Україні кінця ХХ початку ХХІ століття: тенденції розвитку Вісн. Київ.
3. Беда О. М. Творчість гурту «Jungleman» у контексті розвитку українського джазу. Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство: зб. Київ: Міленіум, 2018. Вип.1 (10). С. 269–274.
4. Бежнар Г. П. Теорія масової культури : курс лекцій : навч. Київ, 2020. 49 с.
5. Бобул І. В. Жанрові форми та стильові конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ – початку ХХІ століття: дис. ... канд.мист.знавства: 26.00.01. Київ, 2018. 219 с.
6. Богданов М. М. Сучасні тенденції української електронної та поп-музики. Журнал: Міжнародний вісник. Культурологія. Філологія. Музикознавство. Випуск: 1, 2018. С. 280–285.
7. Бойко О. М. Українська масова музика: етапи розвитку, національні особливості : дис ... канд. Київ, 2017. 215 с.
8. Булик М. В. Поняття «європейська інтеграція» та «європеїзація» в сучасній науковій думці. Тенденції розвитку сучасної системи міжнародних відносин і світового політичного процесу: Збірник матеріалів І Інтернет-конференції 25 березня 2011 р., м. Маріуполь. 2011. С. 4–9.
9. Вавшко І. В. Музична поетика рок-балади : дис. ... Бакалавр мистецтв: 17.00.03. Київ, 2019. 213 с.
10. Ваганов Б.В. Закономірності джазового життя в обласних центрах України на межі ХХ-ХХІ ст. (на прикладі міста Чернігова).Мистецтвознавчі записки: зб. Київ: Міленіум, 2014. Вип. 26. С. 63–72.

11. Герасимова-Персидська Н. В Нове в музичному хронотопі кінця тисячоліття. Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського. Київ, 2019. Вип.28. С. 32–39.
12. Гмиріна С. В. Розвиток харизматичних якостей соліста-співака в процесі професійної підготовки. Музичне мистецтво в навчальному дискурсі. 2018. № 3. С. 110–115.
13. Голос країни: Сайт. URL: <https://1plus1.video/golos-strany> (дата звернення: 11.10.2019).
14. Гриценко І. Ю. Джамала та її вплив на сучасну українську музику. Українська музична газета. 2020. № 4. С. 12–17.
15. Давидюк В. В. Генетична кореляція українського фольклору. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Видання: № 11/12 (360-361), 2017. С. 20–31.
16. Джамаладінова С. Главная — Jamala URL: <http://jamalamusic.com/#/news/>.
17. Доній Н. Є. Ціннісна динаміка масової культури: Автореф. Дисертація Для здобуття наук. Кандидат філософських наук. Природничі науки: 09. 00.08. Київ, 2017. 16 с.
18. Дружинець М. І. Масова культура: підходи до вивчення та напрямки теоретичного осмислення. АРТ ПЛАТФОРМА: Наука. Альманах. Київ: КМАЄЦМ, 2020. Вип. 1. С. 278–293.
19. Дружинець М. І. Міжнародний пісенний конкурс Євробачення як важливий етап інтеграції української культури. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. Журнал. Київ: ІДЕЯ ПРІНТ, 2020. № 1. С. 125–129.
20. Комлікова А. В. Українська рок-опера: традиції та аспекти розвитку: Автореф. Дисертація для здобуття наук. Канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2016. 183 с.

21. Конвалюк У.В. Особистий дискурс про вокальне мистецтво української естради 1970-х – початку ХХІ ст.: дис. ... канд.мист.знавства: 26.00.01. Івано-Франківськ, 2020. 328 с.
22. Корнієнко В.В. Гуманітарні комунікаційні системи європейської інтеграції. Україна і Франція: міжкультурний діалог: Автореф. Дисертація для здобуття наук. Доктор культурології: 26.00.01. Київ, 2017. 40 с.
23. Корнієнко В.В. Гуманітарні комунікаційні системи європейської інтеграції. Україна і Франція: міжкультурний діалог : монографія. Київ: НАКККіМ, 2016. 432 с.
24. Левченко О. В. Джамала: від традицій до інновацій. Музичне мистецтво і культура. 2018. Вип. 78. С. 45–53.
25. Мозговий М. П. Створення та тенденції розвитку української естрадної пісні: Автореф. Дисертація ... кандидата мистецтвознавства 17.00.01 Київ, 2007. 178 с.
26. Національний університет культури і мистецтв. Київ, 2013. № 28. С. 5–10.
27. Скоромний В. В. Своєрідність співочої манери душі. Наукові записки Тернопільського педагогічного університету імені Гнатюка. Серія: «Мистецтвознавство». 2018. Випуск 1 (38). С. 95–100.
28. Смородська М. М. Стиль соул в естрадно-джазовому вокальному мистецтві другої половини ХХ століття : дис. ... кандидат мистецтвознавства; Харківська державна академія культури. Харків, 2020 р. Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Суми, 2020. 237 с.
29. Фісун М. М. Виконавська специфіка соул. Культура України. Серія : «Мистецтвознавство». 2016. Вип. 54. С. 172–180.
30. Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: заснування та етапи становлення. Київ: Видавництво «Ін Юре», 2021. 448 с.
31. Мозговий М.П. Походження та тенденції розвитку українських та екзотичних вин: дис. канд. мистецтв: кпет. 17.00.01. ХУКіМ. Київ, 2007. 175 с.

32. Муха А. Композитори України та української діаспори. К.: 2014. С. 56-58.
33. Онищук Н. В Сутність естетичного та соціокультурного осмислення феномену музичного мистецтва естради. Нова педагогічна думка. 2014. № 4. С. 108-112.
34. Остапенко Л.В. Естетичні аспекти естрадно-вокального мистецтва. Молодий вчений. 2017. № 8 (48) С. 64-67
35. Рудаков М.І. Автографи майстрів. К. : Міжнародний благодійний фонд «Український дім», 2015. 128 с.